

УДК 37:004

ФЕНОМЕН МЕДІАОСВІТИ В ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОМУ ДИСКУРСІ

І. А. Хижняк, О. Є. Ішутіна

THE PHENOMENON OF MEDIA EDUCATION IN PROFESSIONAL AND PEDAGOGICAL DISCOURSE

I. Khyzhniak, O. Ishutina

Глобалізаційні процеси в суспільстві, а також швидкі темпи цифровізації актуалізують ролі освіти в умовах сьогодення. Сучасний освітній процес нерозривно пов'язаний із інформаційно-комунікаційними технологіями та засобами масової комунікації, що підкреслює актуальність досліджень у галузі медіаосвіти. Найвні розбіжності у трактуванні феномену медіаосвіти зумовили мету дослідження. Зауважено, що в нормативних документах медіаосвіта в Україні тлумачиться як складова освітнього процесу, спрямована на формування медіакультури, підготовку особистості до безпечної та ефективної взаємодії із сучасною системою традиційних (друковані видання, радіо, кіно, телебачення) і новітніх (комп'ютерно-опосередковане спілкування, Інтернет, мобільна телефонія) засобів масової комунікації. Автори проаналізували різні визначення медіаосвіти українських і зарубіжних науковців у контексті професійно-педагогічного дискурсу і дійшли висновку, що в науковому полі України паралельно функціонують розуміння медіаосвіти як вивчення медіа і навчання за допомогою медіа. Автори пояснюють цей факт взаємонакладанням двох запозичених із зарубіжної наукової термінології понять – медіаосвіта (media education) і вивчення медіа (media studies), які обидва спрямовані на формування і розвиток медіаграмотності (media literacy) особистості. Зважаючи на багатогранність феномену медіаосвіти, автори зауважують розбіжності у трактуванні цього поняття зарубіжними і вітчизняними науковцями: у зарубіжних дослідженнях наголошено на формуванні особистості автономної від медіа, здатної критично мислити і аналізувати медіатексти. У вітчизняних дослідженнях медіаосвіта більше спрямована на підготовку особистості до життя і ефективної взаємодії в інформаційному суспільстві, а також на формування готовності працювати з медіаобладнанням та використовувати можливості медіа в освітньому процесі.

Ключові слова: освітній процес, медіа, медіаосвіта, інформаційне суспільство, медіаграмотність.

Globalization processes in society, as well as the rapid pace of digitalization actualize the role of education in today's conditions. The modern educational process is inextricably linked with information and communication technologies and the media, which emphasizes the relevance of research in the field of media education. The existing differences in the interpretation of the phenomenon of media education determined the purpose of the study. It is noted that in the normative documents media education in Ukraine is interpreted as a component of the educational process aimed at forming media culture, preparing individuals for safe and effective interaction with the modern system of traditional (print, radio, film, television) and new (computer-mediated communication, Internet, mobile telephony) mass media. The authors analysed different definitions of media education of Ukrainian and foreign scholars in the context of professional and pedagogical discourse and came to the conclusion that in the scientific field of Ukraine the understanding of media education as studying media and learning through media function in parallel. The authors explain this fact by the superimposition of two concepts borrowed from foreign scientific terminology – “media education” and “media studies”, both of which are aimed at the formation and development of media literacy of a personality. Given the diversity of the phenomenon of media education, the authors note differences in the interpretation of this concept by foreign and Ukrainian scholars: foreign studies emphasize the formation of an autonomous personality from the media, who is able to think critically and analyse the media texts. In the Ukrainian research, media education is more focused on preparation of the individual for life and effective interaction in the information society, forming readiness to work with media equipment and use the opportunities of the media in the educational process.

Key words: educational process, media, media education, information society, media literacy.

Загальна постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Стрімкий розвиток нових інформаційних технологій багато в чому визначає напрями сучасних цивілізаційних процесів. Глобалізація та діджиталізація всіх сфер людської діяльності зумовлює активне функціонування інформаційної інфраструктури, яка характеризується відсутністю обмежень в обміні інформацією в просторі і часі. Саме тому спостерігається актуалізація ролі знань в умовах цифрового суспільства. У контексті цих процесів змінюється і роль освіти, яка стає не тільки одним із чинників соціального захисту людини, а й провідною умовою реалізації особистістю своїх суспільних (політичних, економічних, громадянських і культурних) прав, детермінує формування й розвиток інтелектуального потенціалу нації, стає запорукою її демократизації, свободи та міжнародної конкурентоспроможності.

Сучасна освіта із обов'язковістю передбачає інтенсивне використання сучасних цифрових технологій та засобів масової комунікації, уможливлює визначення мети освіти у формуванні особистості в інформаційному

суспільстві. Відповідно, сьогодні проблема медіаосвіти є в центрі уваги науковців.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано вирішення даної проблеми. Проблеми становлення і розвитку медіаосвіти на різних ланках освітньої системи досить широко висвітлені в дослідженнях учених: питання медіаосвіти дошкільників представлені в роботах О. Качури (2017), І. Кузьми (2019), Ю. Семеняко (2019), В. Чайки (2019) та ін.; імплементація медіаосвіти в підготовку молодших школярів у контексті реформи Нової української школи стала предметом наукових пошуків О. Волошенюк (2018), Г. Терещук, І. Кузьми, Г. Фальфушинської і О. Янкович (2019), І. Тараби (2018), О. Шкребець (2018) та ін.; різні аспекти формування медіаграмотності та медіакультури дітей і молоді висвітлені в роботах К. Біницької (2014), Т. Іванової та С. Ізбаш (2020) та ін. У працях О. Баришполець (2010; 2014), І. Дичківської (2014), Л. Найдьонової (2010), Г. Онкович (2008), Т. Фурсикової (2020) та інших схарактеризовано сутність і запропоновано дефініції основних понять; визначено цілі, завдання, методи і форми, концепції і напрями медіаосвіти тощо.

Формулювання цілей / завдань статті. Попри значну кількість напрацювань у галузі медіаосвіти, все ще залишається багато питань дискусійного характеру, зокрема і щодо змісту поняття «медіаосвіта», що й зумовило мету нашого дослідження – проаналізувати феномен медіаосвіти в професійно-педагогічному дискурсі.

Виклад основного матеріалу статті. З кінця ХХ ст. у закладах освіти поширюється термін «медіаосвіта». К. Дротнер і О. Ерстад (2014) визначають роль медіаосвіти в контексті медіатизації – впливу засобів масової інформації на наше суспільство та на культурний розвиток, каталізації трансформації організацій, систем та культур все більш глобальними та технічно конвергентними ЗМІ. Слушною нам видається думка Л. Мастермана (1997), який вважав, що медіаосвіта триває впродовж усього життя людини і спрямована на розвиток не просто критичного розуміння (critical understanding), а й критичної автономії (critical autonomy). Медіатеоретик Дж. Гербнер (1995) трактує медіаосвіту як формування простору для розширення свободи та збагачення комунікації, для розвитку критичного розуміння медіа як нового підходу до ліберальної освіти.

С. Амдам (2017) і Л. Мейсон (2017) характеризують медіаосвіту як критичний елемент навчання ХХІ століття, що зумовлює, на думку С. Амдам (2017), необхідність виробити спільне або принаймні чітке розуміння того, що очікується від викладачів медіа, їхнього професійного образу себе, позиції та мотивації до професійної діяльності. Медіаосвіта, як зауважує науковець, обов'язково має відповідати передбачуваним цілям вивчення медіа в ХХІ столітті (с. 94).

В. Кріст (2020) обстоює думку, що медіаосвіта, як і освіта загалом, не повинна обмежуватися однією з форм критичної оцінки засобів масової інформації. Програми з медіаосвіти мають бути складені на засадах поваги до індивідуальності людини, передбачати її відповідне виховання в сім'ї, щоб вона могла розважливо підходити до аналізу думок та висновків інших (с. 12).

Тлумачення медіаосвіти можемо знайти в «Українському педагогічному словнику (Гончаренко, 1997), де цей феномен визначено як напрям у педагогіці, що передбачає вивчення школярами закономірностей масової комунікації (преси, телебачення, радіо, кіно тощо) (с. 203).

В «Енциклопедії освіти» (2008) медіаосвіта визначена через «технічні засоби створення, запису, копіювання, тиражування, зберігання, розповсюдження, сприймання інформації та обміну її між суб'єктом (автором медіатексту) і об'єктом (масовою аудиторією), а саме: друк, фотографія, радіо, кінематограф, телебачення, відео, мультимедійні комп'ютерні системи, включаючи Інтернет» (с. 481).

Разом із тим, у новій редакції Концепції впровадження медіаосвіти в Україні (2016) тлумачення медіаосвіти розширено і подано як «частину освітнього процесу, спрямовану на формування в суспільстві медіакультури, підготовку особистості до безпечної та ефективної взаємодії із сучасною системою мас-медіа, включаючи як традиційні (друковані видання, радіо, кіно, телебачення), так і новітні (комп'ютерно-опосередковане спілкування, Інтернет, мобільна телефонія) медіа з урахуванням розвитку інформаційно-комунікаційних технологій».

Подібне тлумачення медіаосвіти в професійно-педагогічному контексті (не тільки як засобу для опанування медіа, але й як обов'язкової складової освітнього процесу) уможливорює розширення кола наукових пошуків у галузі теорії і методики медіаосвіти.

І. Тараба (2018) наголошує, що медіаосвіта покликана виконувати унікальну функцію підготовки дитини до життя в інформаційному просторі. Цей феномен дослідниця розглядає як «процес розвитку особистості за допомогою і на матеріалі засобів масової комунікації (медіа) з метою формування культури спілкування з медіа, творчих, комунікативних здібностей, критичного мислення, умінь повноцінного сприйняття, інтерпретації, аналізу й оцінювання медіатекстів, навчання різних форм самовираження за допомогою медіатехніки (відео, аудіо, комп'ютер)» (с. 66). Результатом цього процесу, на думку І. Тараби, є сформовані вміння, що розвиваються в медіаграмотність.

Л. Найдьонова і О. Барішполець (2010), характеризуючи медіаосвіту як складову освітнього процесу в середній школі, зауважують, що у світі не розроблено єдиної її теоретичної концепції, і виокремлюють вісім основних підходів у цій галузі: ін'єкційна теорія, теорія медіаосвіти як джерела задоволення потреб аудиторії, практична теорія медіаосвіти, теорія медіаосвіти як засобу формування критичного мислення, марксистська, семіотична, культурологічна та естетична теорії медіаосвіти (с. 286).

Медіаосвіта пов'язана з усіма видами медіа (друкованими і графічними, звуковими, екранними тощо) і різними технологіями; вона дає можливість зрозуміти, як масова комунікація функціонує в суспільстві, розвинути навички використання медіа для комунікації з іншими людьми, формує вміння аналізувати, критично осмислювати і створювати медіатексти; визначати джерела медіатекстів, їх політичну, соціальну, комерційну і / або культурну спрямованість, їх контекст; інтерпретувати медіатексти, визначати цінності, поширювані медіа; добирати відповідні медіа для створення і поширення власних медіатекстів, зацікавлення аудиторії; отримати можливість вільного доступу до медіа як для сприйняття, так і для продукування.

Погоджуємося з думкою М. Герасимович (2020), що медіаосвіта – це, «з одного боку, оволодіння сучасними комунікаційними технологіями, а з іншого – формування більш відповідального ставлення до використання цих технологій» (с. 33). Науковець наголошує на винятковій важливості медіаосвіти для України та її важливій місії – «підготувати молодь до активної грамотної поведінки у світі інформації: навчити орієнтуватися в загальних інформаційних потоках, критично ставитися до кожного медіатексту та мати

власну позицію щодо його змісту та форми вираження, відшукувати, структурувати, запам'ятовувати, застосовувати медіаінформацію» (с. 33)

На думку Г. Онкович (2008), медіаосвіта – це процес навчання й самонавчання особистості за посередництва масово-комунікаційних засобів. Медіаосвіту науковець розглядає як окрему дисципліну, складову загальної освіти, що може бути інтегрована в традиційні курси.

Б. Потятиник (2004), досліджуючи професійно орієнтовану медіаосвіту, зауважує, що вона є науково-освітньою сферою діяльності, яка орієнтована на формування в особистості психологічного захисту від маніпуляції чи експлуатації з боку мас-медіа, розвиток та прищеплення інформаційної культури. На думку вченого, медіаосвіта в професійно-педагогічному дискурсі спрямована й на оволодіння елементарними журналістськими навичками та новітніми технологіями, а також є певним захистом індивідів від надміру агресивного інформаційного довкілля (впливу екранного насильства, пропаганди, реклами тощо). У зазначеному контексті на передній план виступає розвиток умінь і навичок протистояння маніпулятивному впливу медіа на особистість людини.

Погоджуємося з українською дослідницею І. Дичківською (2015), яка вважає, що медіаосвіта спрямована на підготовку тих, хто навчається, до життя в інформаційному суспільстві, формування вміння користуватися інформацією у будь-якому вигляді, здійснення комунікації, усвідомлення наслідків впливу на людину ЗМІ, в тому числі у процесі спеціального організованого освітнього та виховного впливів (с. 352).

Подібною є думка А. Литвина (2009), який вбачає завдання медіаосвіти у формуванні критично мислячої, соціально активної, комунікативної особистості, яка вільно й осмислено орієнтується в медіапросторі, а базовим шляхом отримання результату за таких умов визначається освітня діяльність.

Поділяємо погляди Т. Фурсикової (2020) на медіаосвіту як цілеспрямований, системний і безперервний процес «розвитку особистості на матеріалі медіа з використанням новітніх та традиційних медіазасобів для засвоєння медіаграмотності, з подальшим формуванням медіакомпетентності й розвитком медіакультури особистості» (с. 246).

Аналіз тлумачень сутності феномену медіаосвіти українськими і зарубіжними дослідниками дозволяє говорити про паралельне функціонування розуміння медіаосвіти як вивчення медіа і навчання за допомогою медіа.

Припускаємо, що така ситуація є взаємонакладанням двох понять, запозичених із зарубіжної наукової термінології, – медіаосвіта (media education) і вивчення медіа (media studies), адже кінцевою метою в обох випадках є формування і розвиток медіаграмотності (media literacy) та медіакультури (media culture) особистості.

Також зазначимо, що розуміння медіаосвіти зарубіжними та українськими педагогами дещо відрізняється: у зарубіжних дослідженнях, де медіаосвіта визнається частиною основних прав кожного громадянина на свободу самовираження і права на інформацію, а також є інструментом підтримки демократії, увага акцентується на формуванні автономної від медіа особистості. В Україні ж погляди на медіаосвіту в професійно-педагогічному дискурсі інтегрують її розуміння як процесу розвитку особистості за допомогою і на матеріалі медіа з метою формування культури спілкування з медіа, креативних, комунікативних умінь, критичного мислення тощо, так і передбачають готовність до опанування медіаобладнання та використання можливостей медіа в освітньому процесі.

Висновки й перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Отже, багатогранність феномену медіаосвіти дозволяє досліджувати і тлумачити його в різних вимірах, актуалізуючи за потреби той чи інший його аспект – від автономності й комунікації з медіа до практичних умінь роботи з інформаційними і медіаресурсами, від інтерпретації медіатекстів до продукування і самовираження за допомогою самостійно створеного медіапродукту. Перспективи подальших наукових розвідок вбачаємо в конкретизації мети медіаосвіти майбутніх учителів початкової школи і аналізі сутності поняття «медіакомпетентність майбутнього вчителя початкової школи».

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- Баришполець, О. Т. (2014). *Український словник медіакультури*. Київ: Міленіум.
- Біницька, К. (2014). Досвід розвитку медіаосвіти в зарубіжних країнах. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини*, 1, 37-44.
- Волошенюк, О. В. & Іванов, В. Ф. (Ред.). (2018). *Медіаграмотність у початковій школі: посібник для вчителя*. Київ: ЦВП, АУП.
- Герасимович, М. (2020). Медіаосвіта в Україні як чинник на шляху становлення інформаційного суспільства. У Волошенюк, О. В., Іванов, В. Ф. (Ред.). *Збірник статей Восьмої міжнародної науково-методичної конференції «Критичне мислення в епоху токсичного контенту»* (сс. 30-33). Київ: Центр Вільної Преси, Академія української преси.
- Дичківська, І. М. (2015). *Інноваційні педагогічні технології*. Київ: Академвидав.
- Кремень, В. Г. (Ред.). (2008). *Енциклопедія освіти*. Київ: Юрінком Інтер.
- Іванова, Т., & Ізбаш, С. (2020). *Методичні «родзинки» онлайн-тренінгу з медіаграмотності «Будь в тренді: МІГ в online!»*. Київ: Академія української преси, Центр вільної преси.
- Качура, О. (2017). Формування медіаграмотності дитини в рамках навчально-виховного процесу дошкільного навчального закладу. У В. Іванов, О. Волошенюк (Упорядн.). *Збірник статей П'ятої міжнародної науково-методичної конференції «Практична медіаграмотність: міжнародний досвід та українські перспективи»* (сс. 111-124). Київ: Центр Вільної Преси, Академія української преси.
- Колеснікова, І. В. (2018). *Розвиток медіакультури вчителів у закладах післядипломної педагогічної освіти*. (Дис. канд. пед. наук). Житомирський державний університет імені Івана Франка, Житомир.
- Кузьма, І. І. (2019). *Формування медіаграмотності дітей старшого дошкільного віку: теорія і технологія*. Тернопіль: Осадца Ю.В.
- Литвин, А. (2009). Завдання медіаосвіти в контексті підвищення якості професійної підготовки. *Педагогіка і психологія професійної освіти*, 4, 9-21.
- Найдьонова, Л. А., & Баришполець, О. Т. (2010). *Медіакультура особистості: соціально-психологічний підхід*. Київ: Міленіум.
- Найдьонова, Л. А., & Слюсаревський, М. М. (Ред.) (2016). *Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція)*. Київ: Інститут соціальної та політичної психології НАПН України. Отримано з: <http://mediaosvita.org.ua/book/kontseptsiya-vprovadzhennya-mediaosvity/>
- Нетребя, М. М. (2020). Методика організації медіаосвіти в початковій школі. *Наукові записки ВДПУ ім. М. Коцюбинського. Серія «Педагогіка і психологія»*, 61, 47-51.
DOI: <https://doi.org/10.31652/2415-7872-2020-61-47-51>
- Онкович, Г. В. (2008). Медіаосвіта як інтелектуально-комунікативна мережа. *Вища освіта України*, 3, 130-137.

Потятиник, Б. (2004). *Медіа: ключі до розуміння*. Львів: Вид-во ПАІС.

Семеняко, Ю. Б. (2019). *Виховання у дітей старшого дошкільного віку основ культури використання медіапродукції у закладах дошкільної освіти*. (Дис. канд. пед. наук). Інститут проблем виховання Національної академії педагогічних наук України, Київ.

Тараба, І. О. (2018). Медіаосвіта на уроках іноземної мови в початковій школі. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 64(2), 66-72.

DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v64i2.1936>

Терещук, Г., Кузьма, І., Янкович, О., & Фальфушинська, Г. (2019). Формування успішної особистості учня в українській початковій школі під час впровадження медіаосвіти. *Освітній вимір*, 52, 39-55.

DOI: <https://doi.org/10.31812/pedag.v52i0.3775>

Фурсикова, Т. В. (2020). *Теоретичні і методичні засади розвитку професійної медіакультури майбутніх магистрів освіти*. (Дис. д-ра пед. наук). Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка, Кропивницький.

Amdam, S. (2017). Media Education Goes Professional? Media Teachers' Self-Image, Positioning and Educational Focus. *Nordicom Review*, 38(1), 81-95.

DOI: <https://doi.org/10.1515/nor-2016-0019>

Drotner, K., & Erstad, O. (2014). Inclusive Media Literacies: Interlacing Media Studies and Education Studies. *International Journal of Learning and Media*, 4(2), 19-34.

Christ, W. G. (2020). Defining media education. In W. G. Christ (Ed.). *Media education assessment handbook* (pp. 2-22). Routledge.

Gerbner G. (1995). Educators Activists Organize to Promote Media Literacy in U.S. *The New Citizen*, 2(2), 15-18.

Mason, L. E. (2017). The Significance of Dewey's Democracy and Education for 21-st Century Education. *Education and Culture*, 33(1), 41-57.

Masterman, L. A. (1997). Rational for Media Education. In Kubey, R. (Ed.) *Media Literacy in the Information Age*. (pp. 15-68). New Brunswick & London: Transaction Publishers.

REFERENCES

Baryshpolets, O. T. (2014). *Ukrainskyi slovnyk mediakultury [Ukrainian media culture dictionary]*. Kyiv: Milenium. [in Ukrainian]

Binytska, K. (2014). Dosvid rozvytku mediaosvity v zarubizhnykh krainakh [Experience in the development of media education in foreign countries]. *Zbirnyk naukovykh prats Umanskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Pavla Tychyny [Collection of scientific works of Uman State Pedagogical University named after Pavlo Tychyna]*, 1, 37-44. [in Ukrainian]

- Volosheniuk, O. V., & Ivanov, V. F. (Eds.). (2018). *Mediahramotnist u pochatkovii shkoli: posibnyk dlia vchytelia* [Media literacy in primary school: a teacher's guide]. Kyiv: TsVP, AUP. [in Ukrainian]
- Herasymovych, M. (2020). Mediaosvita v Ukraini yak chynnyk na shliakhu stanovlennia informatsiinoho suspilstva [Media education in Ukraine as a factor in the formation of the information society]. In Volosheniuk, O. V., Ivanov, V. F. (Eds.). *Zbirnyk statei Vosmoi mizhnarodnoi naukovo-metodychnoi konferentsii "Krytychne myslennia v epokhu toksychnoho kontentu"* [Proceedings of the Eighth International Scientific and Methodological Conference "Critical Thinking in the Age of Toxic Content"] (pp. 30-33). Kyiv, Tsentr Vilnoi Presy, Akademiia ukrainskoi presy. [in Ukrainian]
- Dychkivska, I. M. (2015). *Innovatsiini pedahohichni tekhnolohii* [Innovative pedagogical technologies]. Kyiv: Akademvydav. [in Ukrainian]
- Kremen, V. H. (Ed.). (2008). *Entsyklopediia osvity* [Encyclopedia of education]. Kyiv: Yurinkom Inter. [in Ukrainian]
- Ivanova, T., & Izbash, S. (2020). *Metodychni "rodzynky" onlain-treninhu z mediahramotnosti "Bud v trendi: MIH v online!"* [Methodical "highlights" of the online media literacy training "Be in trend: MIL online!"]. Kyiv: Akademiia ukrainskoi presy, Tsentr vilnoi presy. [in Ukrainian]
- Kachura, O. (2017). Formuvannia mediahramotnosti dytyny v ramkakh navchalno-vykhovnoho protsesu doshkilnoho navchalnoho zakladu [Formation of a child's media literacy within the educational process of a preschool educational institution]. In Volosheniuk, O. V., Ivanov, V. F. (Eds.). *Zbirnyk statei Piatoi mizhnarodnoi naukovo-metodychnoi konferentsii "Praktychna mediahramotnist: mizhnarodnyi dosvid ta ukrainski perspektyvy"* [Proceedings of the Fifth International Scientific and Methodological Conference "Practical Media Literacy: International Experience and Ukrainian Perspectives"] (pp. 111-124). Kyiv: Tsentr Vilnoi Presy, Akademiia ukrainskoi presy. [in Ukrainian]
- Kolesnikova, I. V. (2018). *Rozvytok mediakultury vchyteliv u zakladakh pisladyplomnoi pedahohichnoi osvity*. (Dys. kand. ped. nauk) [Development of media culture of teachers in institutions of postgraduate pedagogical education]. (Thesis for a Degree Candidate of Pedagogical Sciences). Zhytomyrskyi derzhavnyi universytet imeni Ivana Franka, Zhytomyr. [in Ukrainian]
- Kuzma, I. I. (2019). *Formuvannia mediahramotnosti ditei starshoho doshkilnoho viku: teoriia i tekhnolohiia*. [Formation of media literacy of older preschool children: theory and technology]. Ternopil: Osadcha Yu. V. [in Ukrainian]
- Lytvyn, A. (2009). Zavdannia mediaosvity v konteksti pidvyshchennia yakosti profesiinoi pidhotovky [Tasks of media education in the context of improving the quality of training]. *Pedahohika i psykholohiia profesiinoi osvity* [Pedagogy and Psychology of Vocational Education], 4, 9-21. [in Ukrainian]
- Naidonova, L. A., & Baryshpolets, O. T. (2010). *Mediakultura osobystosti: sotsialno-psykholohichniy pidkhid* [Media culture of personality: socio-psychological approach]. Kyiv: Milenium. [in Ukrainian]

- Naidonova, L. A., & Sliusarevskyi, M. M. (Eds.) (2016). *Kontseptsiiia vprovadzhennia mediaosvity v Ukraini (nova redaktsiia)* [The concept of introducing media education in Ukraine (new edition)]. Kyiv: Instytut sotsialnoi ta politychnoi psykholohii NAPN Ukrainy. Retrieved from: <http://mediaosvita.org.ua/book/kontseptsiiya-vprovadzhennya-mediaosvity/> [in Ukrainian]
- Netreba, M. M. (2020). Metodyka orhanizatsii mediaosvity v pochatkovii shkoli [Methods of organizing media education in primary school]. *Naukovi zapysky VDPU im. M. Kotsiubynskoho. Seriia "Pedahohika i psykholohiia"* [Scientific notes of VSPU named after M. Kotsyubynsky. Series "Pedagogy and Psychology"], 61, 47-51. DOI <https://doi.org/10.31652/2415-7872-2020-61-47-51> [in Ukrainian]
- Onkovych, H. V. (2008). Mediaosvita yak intelektualno-komunikativna merezha [Media education as an intellectual and communicative network]. *Vyshcha osvita Ukrainy* [Higher Education of Ukraine], 3, 130-137. [in Ukrainian]
- Potiatynyk, B. (2004). *Media: kliuchi do rozuminnia* [Media: keys to understanding]. Lviv: Vyd-vo PAIS. [in Ukrainian]
- Semeniako, Yu. B. (2019). *Vykhovannia u ditei starshoho doshkilnoho viku osnov kultury vykorystannia mediaproduksii u zakladakh doshkilnoi osvity*. (Dys. kand. ped. nauk) [Educating older children of preschool age the basics of the culture of using media products in preschool education. (Thesis for a Degree Candidate of Pedagogical Sciences)]. Instytut problem vykhovannia Natsionalnoi akademii pedahohichnykh nauk Ukrainy, Kyiv. [in Ukrainian]
- Taraba, I. O. (2018). Mediaosvita na urokakh inozemnoi movy v pochatkovii shkoli [Media education in foreign language lessons in primary school]. *Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchannia* [Information Technologies and Learning Tools], 64(2), 66-72. DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v64i2.1936> [in Ukrainian]
- Tereshchuk, H., Kuzma, I., Yankovych, O., & Falfushynska, H. (2019). Formuvannia uspishnoi osobystosti uchnia v ukrainskii pochatkovii shkoli pid chas vprovadzhennia mediaosvity [Formation of a successful student's personality in the Ukrainian primary school while introducing media education]. *Osvitnii vymir* [Educational dimension], 52, 39-55. DOI: <https://doi.org/10.31812/pedag.v52i0.3775> [in Ukrainian]
- Fursykova, T. V. (2020). *Teoretychni i metodychni zasady rozvytku profesiinoi mediakultury maibutnikh mahistriv osvity*. (Dys. d-ra. ped. nauk) [Theoretical and methodical bases of development of professional media culture of future masters of education. (Thesis for a Degree Doctor of Pedagogical Sciences)]. Tsentralnoukrainskyi derzhavnyi pedahohichnyi universytet imeni Volodymyra Vynnychenka, Kropyvnytskyi. [in Ukrainian]
- Amdam, S. (2017). Media Education Goes Professional? Media Teachers' Self-Image, Positioning and Educational Focus. *Nordicom Review*, 38(1), 81-95. DOI: <https://doi.org/10.1515/nor-2016-0019>
- Drotner, K., & Erstad, O. (2014). Inclusive Media Literacies: Interlacing Media Studies and Education Studies. *International Journal of Learning and Media*, 4(2), 19-34.
- Christ, W. G. (2020). Defining media education. In W. G. Christ (Ed.). *Media education assessment handbook* (pp. 2-22). Routledge.

- Gerbner G. (1995). Educators Activists Organize to Promote Media Literacy in U.S. *The New Citizen*, 2(2), 15-18.
- Mason, L. E. (2017). The Significance of Dewey's Democracy and Education for 21-st Century Education. *Education and Culture*, 33(1), 41-57.
- Masterman, L. A. (1997). Rational for Media Education. In Kubey, R. (Ed.) *Media Literacy in the Information Age*. (pp. 15-68). New Brunswick & London: Transaction Publishers.

Хижняк Інна Анатоліївна

Доктор педагогічних наук професор
Декан факультету початкової,
технологічної та професійної освіти, ДВНЗ
«Донбаський державний педагогічний
університет»

Вул. Університетська, 12, м. Слов'янськ,
Донецька обл., Україна 84122
+380509159532

ORCID ID 0000-0002-4227-8268

khyzhniak.i.a@ddpu.edu.ua

Khyzhniak Inna

Doctor of Pedagogical Science, Professor
Dean of the Faculty of Primary, Technological
and Vocational Education,
SHEI "Donbas State Pedagogical University"

12 Universytetska str., Sloviansk, Donetsk
region, Ukraine, 84122
+380509159532

ORCID ID 0000-0002-4227-8268

khyzhniak.i.a@ddpu.edu.ua

Ішутіна Олена Євгенівна

Кандидат педагогічних наук, доцент

Доцент кафедри теорії і практики
початкової освіти, ДВНЗ «Донбаський
державний педагогічний університет»

вул. Університетська, 12, м. Слов'янськ,
Донецька обл., Україна 84122
+380662213486

ORCID ID 0000-0002-7801-4205

olenaishutina@gmail.com

Olena Ishutina

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate
Professor

Associate Professor of the Department of
Primary Education Theory and Practice, SHEI
"Donbas State Pedagogical University"

12 Universytetska str., Sloviansk, Donetsk
region, Ukraine, 84122
+380662213486

ORCID ID 0000-0002-7801-4205

olenaishutina@gmail.com